

- Čeprav se zdi morda otrokov strah staršem nesmiseln in pretiran, mu je potrebno verjeti. Tako se ne počuti »nalašč«, ampak je zarj strah resničen in hromeč.
- Prepričevanje, da je strah nesmiseln, otroku ne pomaga. Starši naj otroku prisluhnejo in mu ponudijo pomoč in oporo.
- V boju proti strahu najbolj pomagajo otrokove lastne izkušnje. Potreben je določen čas, v katerem si bo otrok nabral dovolj pozitivnih izkušenj v zvezi s situacijo, ki se jo je prej bal.
- Kadar je strah že tako intenziven, da se otrok izogiba različnim situacijam in ne more več normalno delovati v šoli, v družbi vrstnikov, v zunanjem okolju (trgovine...) ali doma, je jasno, da takoj potrebuje pomoč.
- Takošnje ukrepanje je potrebno tudi takrat, ko pri otroku opazite različne težave z zdravjem (občutek dušenja, glavoboli, slabosti ipd.).
- Otroka naj najprej pregleda njegov zdravnik, ki bo poiskal morebitne telesne vzroke njegovega počutja. Sicer bo izdal napotnico za ustreznega specialista, npr. nevrologa, kardiologa, otroškega psihiatra, kliničnega psihologa ipd.
- Če se otrok zaradi strahu izogiba določenim situacijam, se s tem njegov strah ne zmanjšuje, ampak utrjuje. Otroku bi bilo treba pomagati, da se postopoma, po majhnih korakih, ponovno začne soočati s situacijami, katerih se boji. Pri tem potrebuje podporo staršev (če se boji govoriti s tuji, gremo npr. z njim v trgovino, kjer naj spregovori en stavek s prodajalko). Za dosežen uspeh ga pohvalimo. Ko to zmore brez strahu, preide na naslednji, zahtevnejši korak.

- Anksiozni otrok potrebuje pomirjanje, občutek sprejetosti in varnosti. Kazni in kritike njegovo stisko le še poglobijo.
- Če se otrok zaradi strahu izogiba obiskovanju pouka, bo to povzročilo še dodatno škodo (manjkajoča snov...). S šolo in otrokom se skušajte dogovoriti za načrt, ki ga bo otrok lahko izpeljal, a mu bo nekoliko olajšal situacijo, ki se je boji.

Kam po pomoč?

Z oceno in zdravljenjem anksioznosti se ukvarjajo strokovnjaki v svetovalnih centrih, mentalno-higienskih dispanzerjih (centrih za duševno zdravje) v zdravstvenih domovih, v šolski svetovalni službi.

Najprej se je smiselno obrniti na otrokovega zdravnika, ki bo opravil osnovne medicinske preiskave in po potrebi poslal otroka oz. mladostnika k specialistu.

**Če je potrjeno, da je otrok anksiozen, se starši, otrok ozira-
ma mladostnik ter terapeut, dogovorijo o načinu pomoči.
Običajno gre za priporočila za ustrezzo vzgojno ravnanje
staršev, naloge, ki jih skuša izpolniti otrok oz. mladostnik,
dogovor glede dela v šoli, pri huje izraženih težavah pa
tudi za psihoterapijo in zdravljenje z zdravili.**

Avtorka: mag. Bernarda Dobnik Renko, spec. klinične psihologije
Zdravstveni dom Ljubljana, oktober 2009

ZDL

ZDL Community Health Centre Ljubljana
Zdravstveni dom Ljubljana
Metelkova ulica 9, 1000 Ljubljana

Strah, tesnoba (anksioznost)

**Strah je neprijetno, a normalno čustvo, ki ga do-
življamo vsi ljudje. Otroci relativno pogosto doži-
vljajo strahove različnih vrst, ki so v večini razvojne
narave – to pomeni, da se pojavi pri določeni
starosti in kasneje sami izginejo. Če strah ne iz-
zveni, ga je potrebno strokovno obravnavati.**

Med normalne oblike strahov sodijo:

- dojenček (4-8 mes.): tujci, glasni zvoki;
- malček (6 mes.-3. leta): ločitev od staršev, glasni zvoki;
- predšolski otrok (3-6 let): ločitev od staršev, pošasti, tema, živali, situacije ali osebe iz pravljičnega sveta;
- osnovnošolec: nesreče, smrt, naravne katastrofe, socialna izolacija;
- adolescent: šolski neuspeh, socialna odklonjenost, duševno zdravje.

V času otrokovega odraščanja se lahko pojavijo naslednji strahovi, ki presegajo t.i. normalne strahove. Ti strahovi so pretirani po intenzivnosti in trajanju. To so:

- splošna zaskrbljenost, tesnoba;
- strah pred ločitvijo od staršev ali drugih pomembnih oseb (tudi ob odhodu v sosedno sobo);
- fobičen strah pred določenimi objekti;
- paničen strah;
- obsesivno-kompulzivna motnja (prisilne misli in dejanja);
- reakcija na hud stres.

Včasih strah ni vezan na konkreten objekt ali situacijo, ampak je nedoločen, kot pričakovanje nečesa neprijetnega in ogrožajočega. Tak strah imenujemo **tesnobnost ali splošna zaskrbljenost**, ki jo otrok doživlja v najrazličnejših situacijah. Anksiozni otroci izgledajo pretirano zaskrbljeni in napeti, čeprav običajno ne znajo natančno povedati, kaj jih skrbi.

Gre za nejasne strahove, za strah pred prihodnostjo, za pretirano občutljivo reagiranje na vsakdanje življenjske obremenitve, pesimističen pogled na stvari, vnaprejšnje pričakovanje težav, skrb za varnost družinskih članov ipd. Ta zaskrbljenost zmanjšuje otrokovo spontanost in sproščenost, zato je manj učinkovit na vseh področjih (v šoli, v družbi vrstnikov, doma). Tesnobnost pogosto spremlja razne telesne težave: glavoboli, bolečine v želodcu, nemirnost, slabosti, napetost v mišicah, razdražljivost, občutek dušenja, težave s koncentracijo in spominom, težave s spanjem in appetitom, pretirana ali premajhna energija ipd.

Znaki, na katere naj bodo pozorni starši, učitelji, mladostniki

- Otroka pretirano skrbijo njegovi uspehi v šoli, pri interesnih dejavnostih in drugod, skrbi ga za zdravje in varnost ljubljenih oseb, dvomi v čistočo prostorov, pričakuje slabe stvari (nesreče, težave...), čeprav se mu to v preteklosti še ni zgodilo.
- Zaskrbljen je zaradi katastrof in nasilja, ki se dogajajo v svetu, čeprav njega osebno niso prizadele.
- Je negotov, vedno išče potrditev in podporo.
- Ni se sposoben ločiti od pomembnih oseb, čeprav je starejši od treh let. Ob ločitvi je prepričan, da se bo zgodilo nekaj groznega njemu ali osebam, za katere ga skrbi.
- Ima nepričakovane napade hudega strahu, ki trajajo do 30 minut in jih spremljajo telesne težave (občutek dušenja, razbijanje srca, bolečina v prsih, strah pred smrтjo...).

- Hud strah pred določenimi objekti in situacijami, ki se jim izogiba (npr. insekti).
- Vsiljene neprijetne misli ali dejanja, ki jih je nehote prisiljen ponavljati (umivanje rok, štetje, postavljanje stvari v vrsto, dotikanje ipd.).
- Zaprtost vase, potrtost, razdražljivost, motnje koncentracije in spomina.

Pogostost anksioznosti

Anksioznost sodi med najpogosteјše duševne motnje v otroštvu in adolescenci. Dva do trikrat pogosteje se pojavlja pri deklicah kot pri dečkih.

Vzroki anksioznosti

- biološki vzroki (delovanje možganov)
- stresni življenjski dogodki
- vzgoja in značilnosti staršev (preveč zaščitniški starši, anksiozni starši, stres v družini)

Kako lahko otroku pomagajo starši?

Starši večkrat težko ocenijo, kdaj je otrokov strah še normalen in kdaj ne več. Nekateri strahovi so namreč v določeni starosti normalni (npr. strah pred ločitvijo od staršev pri dveh letih), kasneje pa ne več. Starši otroke pogosto primerjajo s sabo. Ker imajo anksiozni otroci pogosto anksiozne starše, le-ti težko uvidijo, da je otrokov strah pretiran.

